

OBCHODNÍ AKADEMIE

Praha 2, Vinohradská 38

Projekt OPPA

CZ.2.17/3.1.00/34171

Evropský sociální fond. Praha & EU: Investujeme do vaší budoucnosti.

Název exkurze	Osobnosti české kultury II Typ: tematická, topografická, 20 zastávek
Organizace	Začátek: tramvaj č. 5, 10, 11 „Olšanské hřbitovy“ Náklady: 0 Kč Konec: metro A „Želivského“ Délka: 5,5 km, 2,5 hod.
Hlavní pojmy	Bolzano, Božek, Čapkové, Čelakovský, Dyk, Erben, Filipovský, Fučík, Fügner, Gebauer, Gottwald, Grégr, Havel, Havlíček Borovský, Havlová, Hollar, Holub, Hrušínský, Ježek, Jungmann, Kafka, Kisch, Klicpera, Kollár, Kramerius, Krásnohorská, Lustig, Náprstek, Orten, Palach, Pavel, Podlipný, Sladkovský, Slavíček, Stroupežnický, Světlá, Šrobár, Tyrš, Voskovec, Werich
Přílohy	Mapa trasy, Metodické pokyny, Procvičovací test

č.	přesun	zastáv.	Výklad
1	Olšanské hřbitovy	u hlav. vchodu	<i>ZAHÁJENÍ EXKURZE: přivítání, představení lektora, prezence, popis programu</i>
2	za branou vP, cca 60 kroků	vL, hrob v plánu označen písmenem a	JAN PALACH ¹⁹⁴⁸⁻⁶⁹ – student FF-UK, 16. ledna 1969 se na Václavském náměstí upálil na protest proti okupaci Československa sovětskými vojsky, 19. ledna zemřel; inspirací mu byla sebeupalování tibetských mnichů a Jan Hus, chtěl probudit národ z rezignace , což se nepovedlo, třebaže ho do konce dubna následovalo 26 dalších sebevr. pokusů, nejznámější další upálení byli Josef Hlavatý v Plzni a Jan Zajíc v Praze, v menším měřítku k podobným pokusům došlo v zahraničí, ale sdělovací prostředky to utajily; tzv. Palachův týden v lednu 1989 s policejními zákroky proti demonstrantům byl předzvěstí listopadových událostí téhož roku; k nové vlně sebeupalování jako protestu proti situaci v naší společnosti došlo v roce 2003 , psychologové radí tomu předcházet snížením publicity a vysvětlením, že skutečné hrdinství nespočívá v díle jediného okamžiku ; náhrobek od Olbrama Zoubka
3	vL a hned ostře vP, na křížení 6 cest 2.vP, na 2.kříž. vL, hned vP a vL k pomníku	pomník Jána Kollára, hrob V+W v mapě b, Ježek c	→ ÚKOL PRO STUDENTY č. 1 Ján Kollár – <i>Kollár, Osvobozené divadlo, Jiří Voskovec, Jan Werich, Jaroslav Ježek</i>
4	k bráně, ale ne na ulici	u brány	NOVÝ ŽIDOVSKÝ HŘBITOV <ul style="list-style-type: none"> • naproti přes ulici jsou další hřbitovy – čestné vojenské pohřebiště vL (<i>není vidět</i>), pravoslavný hřbitov (<i>uprostřed, přímo naproti je vidět</i> kostel Zesnutí přesváté Bohorodice) a židovský hřbitov (vP, <i>velká žlutá budova</i> je synagoga) • na <u>Novém židovském hřbitově</u> je pochováno několik významných spisovatelů: • Franz Kafka¹⁸⁸³⁻¹⁹²⁴ – pražský německy píšící Žid, jeden z nejvlivnějších spisovatelů 20. století, <u>inovátor románové formy</u> (Proces, Zámek), jeho hrdinové prožívají bezvýhodné situace (Proměna); zemřel na tuberkulózu • Jiří Orten (Ohrenstein)¹⁹¹⁹⁻⁴¹ – český židovský básník (<i>Čítanka jaro, Jeremiášův pláč</i>), ovlivnil poválečnou generaci básníků; za okupace ho smrtelně zranila německá sanitka v protektorátní Praze a lékař ho neošetřil; bratr a strýc divadelníků z rodiny Ornestových (mj. Jiřího Ornesta či Ester Janečkové)

			<ul style="list-style-type: none"> • Ota Pavel¹⁹³⁰⁻⁷³ – spisovatel, novinář a sport. reportér, jeho otec a bratři přežili koncentrační tábor, otec inspirací pro nejznámější díla (Smrt krásných srnců, Jak jsem potkal ryby), jinak psal fejetony a povídky ze sportovního prostředí • Arnošt Lustig¹⁹²⁶⁻²⁰¹¹ – přežil několik nacistických koncentračních táborů, jeho knihy se týkají <u>holocaustu</u> (Démanty noci, Dita Saxová, Modlitba pro Kateřinu Horowitzovou); po sovětské okupaci emigroval, zemřel v Praze
5	obrat zpět, po hlavní cestě rovně přes hřbitov	za křížením 6 cest cca 70 kroků vL, písm. d-Hruš. e-Slav. f-Krásn. g-Dyk	<p>→ ÚKOL PRO STUDENTY č. 2</p> <p>Herci a další – Rudolf Hrušínský, František Filipovský, Antonín Slaviček a jeho příbuzní, Eliška Krásnohorská, Viktor Dyk</p>
6	rovně průchodem skrz zed'	u obelisku h-Erben i-Tyrš,F.	<p>HŘBITOV V – průchod ke starší části Olšanských hřbitovů</p> <ul style="list-style-type: none"> • Karel Jaromír Erben¹⁸¹¹⁻⁷⁰ – sběratel lidové poesie a pohádek, básník (Kytice), představitel romantismu, původním povoláním právník (přispěl k vytvoření české právníkové terminologie), historik, pak archivář města Prahy a sekretář Českého (dnes Národního) muzea • <u>zakladatelé Sokola</u>: Miroslav Tyrš a Jindřich Fügner¹⁸²²⁻⁶⁵ – podnikatel, první starosta Pražského Sokola, zavedl tykání, oslovení „bratře“, stejnokroj a stavbu první sokolovny; M. Tyrš¹⁸³²⁻⁸⁴ vytvořil pro Sokol základy tělocviku a formuloval sokolské zásady (mj. mužnost, vytrvalost, láska k vlasti, kázeň, vzájemný vztah)
7	obejít mohyly a šikmo vP, pak podél hřbitovní zdi vL	před zvony j-Božek	<p>NEJSTARŠÍ ČÁSTI HŘBITOVŮ</p> <ul style="list-style-type: none"> • barokní kaple sv. Rocha¹⁶⁸², patrona před morem, uprostřed zrušeného prvního z Olšanských hřbitovů, které byly původně založeny pro oběti morové epidemie; od té doby na Olšanských hřbitovech pochováno cca 2.000.000 zesnulých • Josef Božek¹⁷⁸²⁻¹⁸³⁵ – <i>hrob obehnaný mříží</i>, mechanik a konstruktér, sestavil první parní stroj, automobil na páru a parník v českých zemích, spolupracoval na koňské železnici z Č. Budějovic do Lince
8	na křížovat. cestiček vL a zas vL	křížení s nedlážděnou cest. k-Kram. l-Klicp.	<p>NÁRODNÍ OBROZENÍ</p> <ul style="list-style-type: none"> • Václav Matěj Kramerius¹⁷⁵³⁻¹⁸⁰⁸ – <i>náhrobek vP asi 10 m od cesty</i>, vydavatel 1. českých novin, nakladatelství Česká expedice přispěla vydáváním českých knih k rozšíření češtiny v počátcích národního obrození • Václav Kliment Klicpera¹⁷⁹²⁻¹⁸⁵⁹ – <i>vL za kříž.</i>, <i>náhrobek vP</i>, první významný dramatik národního obrození, napsal přes 50 her různého zaměření, nejznámější jsou komedie <i>Divotvorný klobouk</i>, <i>Hadrián z Římsů</i> a <i>Rohovín Čtverrohý</i>
9	dále až ke zdi a vP	před náhrobkem m-Havl. n-Náp. o-Bolz.	<p>KAREL HAVLÍČEK BOROVSÝ¹⁸²¹⁻⁵⁶</p> <ul style="list-style-type: none"> • novinář, básník (epigramy, <i>Král Lávra</i>), představitel raného realismu a politik v revolučním roce 1848, po své účasti v revoluci se uchýlil do Kutné Hory, později byl nezákonně internován v alpském Brixenu, aby ztratil kontakt s českým prostředím, po návratu zemřel na tuberkulózu • <i>dále vP</i> společný hrob rodičů Vojty Náprstka a matky Emila Holuba; Vojta Náprstek¹⁸²⁶⁻⁹⁴ – po roce 1848 žil dlouho v USA, po návratu etnograf (Náprstkovo museum z bývalého rodinného pivovaru), podporoval ženskou emancipaci, založil Klub českých turistů, přítel E. Holuba; Emil Holub¹⁸⁴⁷⁻¹⁹⁰² – lékař a cestovatel, podnikl dvě velké cesty do posledních neprobádaných částí Afriky a přivezl obrovské množství exponátů, z nichž uspořádal slavnou výstavu • <i>z druhé strany za zdi</i> Bernard Bolzano¹⁷⁸¹⁻¹⁸⁴⁸ – matematik a filosof, zasáhl do národního obrození tvrzením, že Čech je ten, kdo se tak cítí, nikoliv ten, kdo mluví česky, jak nakonec prosadil Jungmann

10	za zdi vP	vL náhrobek na zemi p-Jung. q-Čelak.	<p>LADISLAV STROUPEŽNICKÝ¹⁸⁵⁰⁻⁹²</p> <ul style="list-style-type: none"> dramaturg Národního divadla, autor hry Naši furianti <i>podél hřbitovní zdi dál až na konec, cestou vP</i> Josef Jungmann¹⁷⁷³⁻¹⁸⁴⁷ – klíčová postava národního obrození, ve svém slovníku shromáždil 120.000 českých slov, čímž dosáhl prosazení češtiny jako jazyka vzdělanců a časem prosadil i svoji myšlenku, že Čech je ten, kdo mluví česky <i>cca naproti vP mezi ostatními hroby</i> František Ladislav Čelakovský¹⁷⁹⁹⁻¹⁸⁵² – básník, profesor slovanské literatury, významný člen Jungmannovy generace (preromantismus), nejcennější ohlasová poesie (Ohlas písní ruských, Ohlas písní českých)
11	vL podél zdi, průchodem dál střední cesta	před kruhovou křižovatkou r-Světlá s-Sladk. t-Grégr	<p>→ ÚKOL PRO STUDENTY č. 3</p> <p>Karolína Světlá – dílo, <i>Petr Mužák</i>, <i>Jan Podlipný</i>, <i>Karel Sladkovský</i>, <i>Julius Grégr</i>,</p>
12	za Sladk. vL, pak vP, vL, za zdi vP	vL vedle hrobky	<p>KLEMENT GOTTWALD aj. komunisté</p> <ul style="list-style-type: none"> Klement Gottwald¹⁸⁹⁶⁻¹⁹⁵³ – 1. komunistický prezident, od mládí člen KSČ, kterou pak jako předseda podřídil Stalinovu diktátu (kvůli tomu řada osobností z KSČ odešla), za 2. světové války z Moskvy řídil komunistický odboj proti nacismu, to mu pomohlo k dohodě s E. Benešem na poválečném uspořádání republiky, po vítězství KSČ ve volbách 1946 premiérem, v tzv. Vítězném únoru 1948 zajistil pro komunisty příležitost vytvořit totalitní režim, jako prezident podepisoval rozsudky smrti pro české vlastence (M. Horáková) i pro své komunistické přátele (R. Slánský), bezvýhradná podřízenost Stalinovi ho dovedla k alkoholismu, který mu zkrátil život Gusta Fučíková¹⁹⁰³⁻⁸⁷ – komunistická politička, vdova po Juliu Fučíkovi¹⁹⁰³⁻⁴³, komunistickém novináři, popraveném nacisty za účast v 2. odboji, na gestapu napsal světoznámou knihu Reportáž psaná na oprátce
13	zpět skrze zed', vL a vL, ven branou, vP přechod, vL ul. Hradecká	na konci vP na rohu ul. Šrobárovy a Bří Čapků (brána se psem)	<p>ŠROBÁROVA ULICE</p> <ul style="list-style-type: none"> Vavro Šrobár¹⁸⁶⁷⁻¹⁹⁵⁰ – slovenský lékař a politik, jediný Slovák mezi Muži 28. října, kteří formálně vyhlásili vznik Československa, aktivně v politice 1. a 3. republiky, za 2. světové války v odboji vila na rohu, jejíž dominantou je na bráně socha chlapce s lukem a s loveckým psem, je krásnou ukázkou tradicionalismu – tento sloh převládá i u dalších vil v ulici Bří Čapků
14	ul. Bří Č., přes hl. rovně do místa, kde se úzká ul. rozšíří	před vilou	<p>→ ÚKOL PRO STUDENTY č. 4</p> <p>Vila bří Čapků – <i>Ladislav Machoň</i>, <i>znaky rondokubismu</i>, <i>život a dílo Karla Čapka</i>, <i>život a dílo Josefa Čapka</i></p>
15	na konci ul. vL, pak vP	VP před ředitel. SZÚ	<p>ŘEDITELSTVÍ STÁTNÍHO ZDRAVOTNÍHO ÚSTAVU – typické <u>znaky tradicionalismu</u>: trojúhelníkový štít, markýza na bosovaných sloupech bez hlavic, na pylonech koule a ženské postavy s ovocem a květy, mezi nimi Střední státní znak První republiky (znaky Čech, Slovenska, Podkarpatské Rusi, Moravy a Slezska)</p> <ul style="list-style-type: none"> sousední areál Vinohradské nemocnice spojuje budovy z různých slohů od pseudobaroka po purismus a funkcionalismus
16	za 2. vchodem vL přes ulici a	před vchodem do školy	<p>HOLLAROVO NÁMĚSTÍ</p> <ul style="list-style-type: none"> Václav Hollar¹⁶⁰⁷⁻¹⁶⁷⁷ – nejslavnější český rytec a kreslíř raného baroka, pobělohorský exulant, usadil se v Anglii, proslavily ho vynikající rytiny tehdejších evropských měst; jeho jméno nese spolek českých výtvarníků

	výš		<ul style="list-style-type: none"> • budova Výtvarné školy V. Hollara je opět krásná ukázka tradicionalismu (rizalit završený trojúhelníkovým štítem, římsy, kanelované polosloupy bez hlavic), v tympanonu Malý stát. znak 1. rep. (český lev se slovenským znakem na prsou)
17	vL, vP a vP	za vstupem na hřbit. u-Kisch v-Geb.	VINOHRADSKÝ HŘBITOV <ul style="list-style-type: none"> • Egon Erwin Kisch¹⁸⁸⁵⁻¹⁹⁴⁸ – tzv. Zuřivý reportér, pražský německy píšící novinář židovského původu, hodně cestoval, z ciziny přispíval do Lidových novin • Jan Gebauer¹⁸³⁸⁻¹⁹⁰⁷ – jeden z nejslavnějších českých jazykovědců, s Masarykem a J. Golem prokazoval nepravost Rukopisu královédvorského a zelenohorského
18	po cestě vL a ke kostelu	na kraji ambitu vL, písm. w	→ ÚKOL PRO STUDENTY č. 5 Hrobka Havlových – kaple sv. Václava, znaky novogotiky, Olga Havlová a její význam, Václav Havel, hodnocení jeho osobnosti
19	obejít kapli z L, odejít ze hřbitova, na hl. vL	naproti proměnli vému nápisu SVOBODA	RÁDIO SVOBODNÁ EVROPA/Rádio Svoboda – rozhlasová stanice podporovaná z USA, vysílající pravdivé informace pro země s diktátorskými režimy ; pro Československo vysílala od r. 1951 z Mnichova a přispěla nejen k šíření komunisty zamlčovaných zpráv, ale také k výrazné účasti veřejnosti na událostech v listopadu 1989; na vysílání se podílela řada osobností, mj. Lída Rakušanová či Karel Kryl ; od r. 1994 vysílá z Prahy , původně z budovy Federálního shromáždění blízko Václavského náměstí, kvůli nebezpečí teroristických útoků bylo místo nejprve hlídáno armádou, pak byla vybudována tato budova na Hagiboru – hebrejské slovo znamenající „vítěz“, místo původně sloužilo židovským sportovcům, na konci války zde byl internační tábor nucených prací
20	dál rovně	METRO Želivsk.	UKONČENÍ EXKURZE; možné prodloužení vstupem do Židovských hřbitovů vchodem vedle synagogy
Konec			

Zpracoval mBp, oavin, ver. 20-02-13